

Автор при створенні свого креативного дискурсу наслідує техніку художника: вербально трансформує змістоутворюючі деталі, вносить штрихи і розставляє акценти. Вербалізований артефакт починає не тільки створювати візуальний образ у свідомості читача, але більшою мірою репрезентувати ставлення автора до епохи, подій і об'єктів. Відсутність однієї з них призведе до втрати комунікації між автором, читачем і артефактом. Для більш міцної ініціації діалогу служить візуальний образ, відтворюваний різними лінгвістичними засобами на всіх рівнях тексту (фонетичному, лексичному, граматичному). Даний образ виступає в якості певної підказки для читача, в якому напрямку повинні проходити процеси інтерпретації та декодування тексту, що робить його медіатором.

Таким чином, ми визначаємо екфрасис як: транстекстуальний (інтертекстуальний) засіб, невід'ємна ланка креативної комунікації, що створює ефект візуалізації (кольорової ілюзії присутності реального/фіктивного твору мистецтва), активізує процес інтерпретації художнього тексту за рахунок особливих, додаткових когнітивних й емоціональних зусиль з боку читача, наділеного багатою уявою, та перетворює його на вдумливого, споглядального спостерігача візуального образу, співавтора/творця художнього твору. У контексті сучасної культури, що розвивається в рамках інтермедіальності, екфрасис дозволяє авторам не тільки знайти нову форму вираження своєї думки, а й оживити перед читачем діалог часів, зняти просторові межі, тим самим надає читачеві можливість не тільки прочитати текст, а й «побачити» його. *Перспективним* вбачається дослідження функцій екфрасиса в англомовному креативному дискурсі.

Література:

1. Heffernan J. A. W. Ekphrasis and Representation. *New Literary History*. – 1991. – Vol. 22. – No. 2. – P. 297–316.
2. *Word and Music Studies*. – Vol. 4: Essays in Honor of Steven Paul Scher and on Cultural Identity and the Musical Stage : Amsterdam – N.Y. : Rodopi, 2002. – P. 13–34.
3. Третьяков Евгений. Экфрасис как форма взаимодействия слова и образа / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.cultureurope.com/Livres/TAT27-111.pdf>.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

4. Wilde Oscar «The Ideal Husband»/ [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://classclit.about.com/library/bl-etexts/owilde/bl-owilde-ideal-1.htm>

УДК 811'373.7+159.942

Н. С. Костевич,

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

ОСОБЛИВОСТИ КЛАСИФІКАЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОЧУТТІВ У ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена фразеології, а саме аналізу класифікації фразеологічних одиниць, що позначають почуття людини. Значна увага приділяється класифікації йодзіджюкуго. Метою дослідження є визначення культурних особливостей через порівняння класифікації фразеологізмів.

Ключові слова: фразеологія, фразеологічна одиниця, йодзіджюкуго, почуття людини, культурні особливості, класифікація фразеологічних одиниць.

ОСОБЕННОСТИ КЛАССИФИКАЦИИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ, ОБОЗНАЧАЮЩИХ ЧУВСТВА В ЯПОНСКОМ ЯЗЫКЕ

Статья посвящена фразеологии, а именно анализу классификации фразеологических единиц, обозначающих чувства человека. Значительное внимание предоставлено ёдзидзюкуго. Целью исследования является определение культурных особенностей через сравнение классификаций фразеологизмов.

Ключевые слова: фразеология, фразеологическая единица, ёдзидзюкуго, чувства человека, культурные особенности, классификация фразеологических единиц.

CLASSIFICATION PACULIARITIES OF PHRASEOLOGICAL UNITS, MEANING HUMAN FEELINGS, IN JAPANESE LANGUAGE

The article is devoted to phraseology, namely the analysis of phraseological units' classification, denoting human feelings. The special attention is given to yojijukugo (phraseological compounds, consisting of 4 hieroglyphs), denoting human feelings. The aim of the research is to reveal cultural peculiarities and world-view peculiarities of the Japanese through the comparison of usual phraseological units' classification and yojijukugo's classification. The research into the phraseological units, denoting human feelings is the best way to reveal such cultural peculiarities, as feelings are the inalienable part of mental and emotional life of the people, their psychological stability and social realization. Each feeling has its unique characteristics. The base of all feelings is a social component because social interaction or social connections are the most reliable source of the positive or negative feelings. Thus, different nations feel different about something, as their feelings' traditions had been formed according to the different historical events.

As far as yojijukugo came into the Japanese language from China, it would be reasonable to compare this part of Japanese phraseology with the rest of Japanese phraseological units. And the first step that needs to be taken for this aim is to do some research into the classifications of these phraseological units.

Key words: phraseology, phraseological unit, yojijukugo, human feelings, cultural peculiarities, phraseological units' classification.

Почуття людини та їх вираження завжди цікавили людство. Що ж до дослідження вираження почуттів у певного народу, то одним із таких способів є аналіз мовних засобів, оскільки мова – це засіб вивчення самої країни та її культури. Мова – найбільший скарб народу. Він формується та змінюється віками [1, с. 13]. Однак в ньому лишаються думки та мрії народу, його досвід, вираження яких сконцентроване саме у афоризмах, прислів'ях та приказках [1 с. 14].

Таким чином, можна судити, що фразеологічні одиниці будь-якої з мов є одним з найголовніших джерел пізнання культури та мудрості нації, яка містить широкий спектр свідчень про історію, традиції, ідеали, мрії та надії.

Почуття ж – невід'ємна частина ментального та емоційного життя кожної людини, її психологічної стабільності та соціальної реалізації. Усі почуття базуються на соціальному компоненті, оскільки соціальна взаємодія або ж соціальні зв'язки є найнадійнішим джерелом позитивних або негативних емоцій.

Численні психологи класифікували емоції людини на різні категорії. Рання філософія розуму стверджувала, що почуття діляться на дві категорії: «задоволення» та «біль» [3, с. 86]. З того часу було проведено багато досліджень.

- Джеймс Гросс та Роберт Левенсон виділили 10 основних емоцій.
- Павлов І. П. об'єднав емоції у 5 основних класів.
- Додонов Б. І. – у 10 основних класів.
- Пол Екман виділив 6 базових емоцій (1972), а пізніше доповнив список, і він почав складати 10 емоцій (1990).
- Роберт Плутчик створив знамените «Колесо емоцій» (1980).
- Перротс запропонував свою трьохярсну класифікацію емоцій (2001) [2, с. 95].

Усі ці класифікації дали змогу вивести класифікацію фразеологізмів, котрі позначають почуття людини.

1. Фразеологізми на позначення моральних почуттів:

1.1. Фразеологізми, що позначають позитивні почуття та настрої:

- **Щастя** (最高に幸せて (Saikoo ni shiawase de) – На сьомому небі від щастя; 鬼の首でも取ったような (Oni no kubi de mo totta yoo-na) – Не тямлячи себе від щастя);
- **Задоволення** (目の薬 (Me no kusuri) – Бальзам на душу; 白日夢 (Hakujitsu yume) – Сон наяву);
- **Радість** (天にも昇る心地である (Ten ni mo noboru kokochi de aru) – Як в раю; 一生に一度の楽しいひととき (Issho ni ichido no tanoshii hitotoki) – Найкращий час в житті);
- **Любов** (可愛い子には旅させよ (Kawaii ko ni wa tabi saseyo) – Діти люби, а за прутину держи; 似た者夫婦 (Nita mono fuufu) – Чоловік і жінка – одна спілка);
- **Кохання** (恋に上下の隔てなし (Koi ni jooge no hedate nashi) – Хоч у курені, аби до серця мені; 恋に上下の隔てなし (Koi ni jooge no hedate nashi) – Перед коханням всі рівні);
- **Дружба** (「ご用とあれば」たとえ火の中、水の中 («Go-yoo to areba» tateo hi no naka, mizu no naka) – За друга – у вогонь і воду!);
- **Честь** (武士は食わねど高揚枝 (Bushi wa kuwanedo taka-yooji) – За честь голова гине).

1.2. Фразеологізми, що позначають негативні почуття та настрої:

- **Злість** (ひどく冠である (Hidoku kammuri de aru) – Злий як голодний вовк; けんか腰で (Kenka koshi de) – Метати громи та блискавки);
- **Роздратування** (逆鱗に触れる (Gekirin ni fureru) – Як червона хустка для бика; 木目に逆らって (Kime ni sakaratte) – Проти шерсті);
- **Знервування** (針の莖に坐る (Hari no mushiro ni suwaru) – Сидіти мов на голках; 岡に上がった河童 (Oka ni agatta karra) – Сидіти, наче в сливах);
- **Страх** (自分の影に脅える (Jibun no kage ni obieru) – Власної тіні боятися; 血の凍る思いをする (Chi no kuru omoi wo suru) – Кров у жилах стине);
- **Сум** (喉を詰まらせること (Nodo wo tsumaraseru koto) – Клубок в горлі; 辛酸を嘗める (Shinsan wo nameru) – Киснути, як кваши);
- **Знування** (傷む上に塩を塗る (Itamu ue-ni shio wo nuru) – Сипати сіль на рану; 深く傷つける (Fukaku kizu tsukeru) – Плюнути в душу);
- **Нешастя** (弱り目に祟り目 (Yowari me ni tatari me) – Біда біду тягне; 泣き面に蜂 (Nakisura ni hachi) – За сльозами світа (білого) не бачити);
- **Заздрість** (隣の花は赤い (Tonari no hana wa akai) – У чужу жінку чорт кладе ложку меду; 目は胃袋より大きい (Me wa ibukiro yori ookii) – Завидуючі очі);
- **Зніяковілість** (穴があつたら入りたい (Ana ga attara hairitai) – Не знати на яку ступити; 赤くなる (Akaku naru) – Аж кров кинулася до обличчя/в лице).

2. Фразеологізми на позначення гностичних почуттів:

2.1. Фразеологізми, що позначають інтелектуальні почуття (一を聞いて十を知る (Ichi wo kiite juu wo shiru) – Розумному тільки кивни, він здогадається; ちよつと頭がおかしい (Chotto atama ga okashii) – Немає/Не вистачає/Бракує (однієї/третьої/десятої) клепки у голові);

2.2. Фразеологізми, що позначають пізнавальні почуття (学問に近道なし (Gakumon ni chikamichi nashi) – Без муки нема науки; 必要は発明の母 (Hitsuyoo wa hatsumei no haha) – Біда помучить і мудрості навчить);

2.3. Фразеологізми, що позначають повчальні почуття (糞に懲りて膾を吹く (Atsumono ni korite, namasu wo fuku) – Хто опарився на окропі – дмухає на холодну воду; 過ちてはあらたむるに憚ること勿れ (Ayamachite wa aratamuru ni habakaru koto nakare) – Умієш помилятися – умій і поправлятися).

3. Фразеологізми на позначення естетичних почуттів (馬子にも衣裳 (Mago ni mo ishoo) – І пеня приберу, то гарним буде; 絵になる (E ni naru) – Ні/Ані в казці сказати/розказати, ні/ані пером описати/(не) списати).

Досліджуючи саме японську фразеологію, хотілося б приділити особливу увагу йодзідзюкуго, як особливому виду фразеологізмів у японській мові. В японській мові йодзідзюкуго – це термін, що використовується для позначення складних словесних конструкцій, які складаються із чотирьох ієрогліфів та мають китайське походження. В китайській мові такі ідіоми називаються **чен'юй**. З часу свого приходу з Китаю, йодзідзюкуго зазнали значного впливу японської культури. Все ж, йодзідзюкуго, як частина фразеології, метафорично виражають довговічну мудрість людства [4, с.1], яка може стати в пригоді в складних ситуаціях навіть зараз.

Оскільки своє походження йодзідзюкуго беруть в Китаї, то доцільним також є проведення порівняльного дослідження класифікації йодзідзюкуго та японських фразеологічних зворотів для виявлення культурологічних відмінностей та відмінностей світогляду, що виражаються за їх допомогою.

Словник йодзідзюкуго 新明解四字熟語辞典 пропонує наступну **класифікацію йоджідзюкуго на позначення почуттів людини:**

1. **Любов** (掌上明珠 (Shoujou no meisuu) – Бути зіницею ока; 双宿双飛 (Soushuku souhi) – Жити душа в душу);
2. **Обурення** (眼中之釘 (Ganchuu no kugi) – Скалка в оці; 籠鳥恋雲 (Rouchou renin) – Як птаха в клітці);
3. **Страх** (風声鶴唳 (Fuusei kakurei) – Власної тіні боятися; 大驚失色 (Taikyuu shishshoku) – Побіліти від страху. Білий як стіна);
4. **Гамма почуттів/喜怒哀楽 (Kido airaku)** (欣喜雀躍 (Kinki jakuyaku) – Підстрибувати від радощів; 哀毀骨立 (Aiki kotsuritsu) – Осунутися від горя; 一喜一憂 (Ikki ichiyuu) – Страх, змішаний з надією);

5. **Мука, страждання** (七転八倒 *(Shichiten battou)* – Агонія. Корчиться від болю/муки; 焦心苦慮 *(Shoushin kuryo)* – Серце розривається);

6. **Горе** (凄愴流涕 *(Seisou ryuutei)* – Сльози рікою; 黍離之歎 *(Shori no tan)* – Стогін загиблї країни);

7. **Краса** (錦上添花 *(Kinjou tenka)* – Очей не відведеш; 迦陵頻伽 *(Karyou bikan)* – Солов'їний голос);

8. **Тривога** (後顧之憂 *(Kouko no urei)* – Бути на нервах; 三界無安 *(Sangai tian)* – Серце/Душа не на місці).

Оскільки найбільшу частину йодзідзюкуго в даному випадку займають **喜怒哀樂** (*Kido airaku*), куди входять різні види почуттів, доцільно зробити детальніший поділ, поділивши йодзідзюкуго на позначення почуттів спочатку на ті, котрі позначають позитивні та негативні почуття людини, а потім розділити їх на конкретніші групи, тобто задіяти вищезгадану класифікацію загальних японських фразеологізмів, котрі позначають почуття людини.

1. Йодзідзюкуго, що позначають позитивні почуття:

1.1. Щастя (歡天喜地 *(Kanten kichi)* – Бути на 7-му небі від щастя; 誠歡誠喜 *(Seikan seiki)* – Радий, як свиня в дощ);

1.2. Радість (喜色満面 *(Kishoku manmen)* – Світиться від щастя; 欣喜雀躍 *(Kinki jakuyaku)* – Підстрибувати від щастя);

1.3. Любов (落花流水 *(Rakka ryuisui)* – Проїшла любов/Проїшов холодок; 舐犢之愛 *(Shitoku no ai)* – Сліна материнська любов).

2. Йодзідзюкуго, що позначають негативні почуття:

2.1. Злість (橫眉怒目 *(Oubi dotoku)* – Насупити брови. Скривитися від злості. Перекосило від гніву; 頭髮上指 *(Douhatsu joushi)* Так злитися, що аж волосся стає дибки);

2.2. Обурення (幽愁暗恨 *(Yuushuu ankon)* – Таїти в собі образу/обурення; 一朝之忿 *(Ichou no ikari)* – Раптово загоратися (Про людину, яку легко вивести із себе));

2.3. Хвилювання, тривога (疑心暗鬼 *(Gishin anki)* – Хто боїться, тому в очах двоїться. Нав'язливі думки; 杞人天憂 *(Kiji ten'yuu)* – Дарма хвилюватися);

2.4. Страх (毛骨悚然 *(Moukotsu shouzen)* – Аж волосся дибки стає. Страх пробирає; 草木皆兵 *(Soumoku kaihei)* – Остовпеніти від страху);

2.5. Сум (池魚籠鳥 *(Chigyō rouchō)* – Птаха в клітці; 斗酒隻鷄 *(Toshu sekikei)* – Туга за померлим другом);

2.6. Нещастя (泣血漣如 *(Kyuuketsu renjō)* – Виплакати очі; 哀毀骨立 *(Aiki kotsuritsu)* – Осунулися від горя);

2.7. Мука, страждання (焦心苦慮 *(Shoushin kuryō)* – Важкий камінь давить душу/серце. Серце розривається; 悶絕躑地 *(Monzetsu byakujī)* – Мука від болю).

3. Йодзідзюкуго, що позначають почуття краси/естетичні почуття (豪華絢爛 *(Gouka kenran)* – Очі не відведеш; 百樣玲瓏 *(Hyakuyōu reirō)* – Неземна краса).

4. Інші

4.1. Змішані почуття (悲喜交加 *(Hiki kotogoto)* – Змішані почуття горя і радості; 一喜一憂 *(Ikki ichiyuu)* – Страх, змішаний з надією);

4.2. Неконтрольованість почуттів (意馬心猿 *(Iba shin'en)* – Неконтрольованість почуттів/пристрасті);

4.3. Інші (酒池肉林 *(Shuchi nikurin)* – Про сильне сп'яніння після грандіозного бенкету).

Як можна помітити, у випадку з йодзідзюкуго не повністю вдалося відтворити класифікацію загальних японських фразеологізмів, котрі позначають почуття людини. Відсутність фразеологізмів на позначення певного типу почуттів, або ж мала кількість цих фразеологізмів може свідчити про різницю в сприйнятті конкретним народом певного виду почуттів, або про те, що це почуття не мало вагомого значення для народу. Що і можна побачити, порівнявши класифікації йодзідзюкуго, які мають китайське походження, та загальних японських фразеологічних одиниць. Проаналізувавши цю різницю можна судити про деякі загальні особливості цих фразеологічних одиниць.

• Серед йодзідзюкуго зовсім не виділяється група фразеологізмів, що позначає гностичні почуття.

• Йодзідзюкуго, що позначають позитивні почуття включають в себе значно менше почуттів, ніж загальні фразеологічні одиниці. Серед йодзідзюкуго зовсім важко виділити ті, котрі б позначали задоволення, дружбу та честь. У випадку з йодзідзюкуго також досить складно розділити почуття кохання та любові, у зв'язку з чим вони об'єднані.

• Йодзідзюкуго, що позначають негативні почуття не містять між собою тих, котрі б позначали роздратування, знервування, знущання, заздрість та зніяковілість. Проте саме серед йодзідзюкуго можна виділити ті, що позначають обурення, хвилювання та тривогу, а також муку та страждання.

• Особливим в йодзідзюкуго є також те, що серед них зустрічаються ті, що позначають змішані почуття, а також труднощі їх контролювання.

Одже, хоча йодзідзюкуго вже довгий час зазнають впливу японської мови та культури, але свою автентичність до певної міри вони зберегли і значно вирізняються серед інших фразеологічних одиниць японської мови. Таким чином, можна судити, що хоча йодзідзюкуго і входять до складу японських фразеологізмів, проте різняться вони не лише формою, але й змістом.

Доцільним для подальших досліджень культурологічних відмінностей та відмінностей світогляду, що виражаються за допомогою фразеологічних одиниць є проведення детальнішого порівняльного дослідження самих йодзідзюкуго та японських фразеологічних зворотів

Література:

1. Васина Н. И. Так говорят японцы. Крылатые фразы на японском и русском языках: [учеб. пособие] / Н. И. Васина. – М. : Астрель : АСТ, 2006.

2. Немов Р. С. Психология / Р. С. Немов. – М. : Просвещение, 1995. – 327 с.

3. Якобсон П. М. Психология чувств / П. М. Якобсон. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 348 с.;

4. 新明解四字熟語辞典 三省堂編修所 [執筆: 江口尚純、大野貴正、尾崎幸弘、その他]. – © Sanseido Co., Ltd. 1998. – 802 頁.